

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Det har hidtil været betragtet som en selvfølge, at en tiltalt i en straffesag fik oplyst navnene på de vidner, der føres mod ham under domsforhandlingen. I »Studier i den danske straffeprocess« (1976) antager professor, dr. jur. Bernhard Gomard, at hverken forklaringernes indhold eller vidnernes identitet må holdes hemmelig for tiltalte, heller ikke i en situation, hvor vidnerne har grund til at frygte en hævnakt fra tiltalte eller fra personer, der står ham nær. I den bevisfortegnelse, der efter retsplejelovens § 834 skal udfærdiges af anklagemyndigheden, skal vidnerne betegnes med navn og »hvad der i øvrigt måtte udkræves til deres nøjagtige betegnelse«. Med de specielle undtagelser, der er fastsat i loven, skal tiltalte efter § 846 være til stede under hele domsforhandlingen, så længe han har adgang til at udtale sig, og efter hvert vidnes forklaring har han efter § 870, stk. 2, adgang til at fremkomme med sine bemærkninger. Hvis særlige grunde taler for, at der ellers ikke kan opnås en uforbeholden forklaring fra et vidne eller en medtiltalt, kan retsformanden efter § 848 bestemme, at tiltalte skal forlade retssalen, medens forklaringen afgives. Men tiltalte skal da, når han kommer tilbage til retssalen, gøres bekendt med indholdet af den afgivne forklaring, for så vidt den angår ham, og det samme gælder, når tiltalte på grund af støjende eller anden utilbørlig optræden har måttet fjernes fra retssalen, jfr. § 849 sammenholdt med § 151.

Ved højesterets dom af 2. december 1983, der er gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1984, s. 81 ff., har højesteret imidlertid med fem dommerstemmer mod to godkendt, at de ovenfor omtalte almindelige regler fraviges i særlige undtagelsestilfælde, hvor vidnet vælger at afgive forklaring, selv om den pågældende efter retsplejelovens § 171 ikke har pligt til at afgive forklaring, fordi forklaringen må antages at ville udsætte vidnet for tab af værdi. Et resumé af dommen, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1984, side 81, er optaget som bilag 1 til lovforslaget.

Det hedder i flertallets præmisser:

»Efter retsplejelovens § 173, stk. 2, skal retten påse, at særligt hensyn tages til et vidne, der afgiver forklaring i de i §§ 169-172 nævnte tilfælde. Hvis omstændighederne giver grundlag for at antage, at afgivelse af forklaring i sådanne tilfælde indebærer en nærliggende risiko for vidnet eller vidnet nærtstående personer for at lide overlast, findes hensynet til vidnet at kunne begrunde, at vidnets identitet hemmeligholdes for tiltalte, såfremt hensynet til retshåndhævelsen på grund af sagens alvor samt forklaringens betydning ganske undtagelsesvis måtte gøre det påkrævet, at forklaringen afgives. Er der herefter truffet bestemmelse om hemmeligholdelse af vidnets identitet i forhold til tiltalte, må de i retsplejelovens §§ 834 og 835 indeholdte bestemmelser om bevisfortegnelsen og sagens øvrige dokumenter samt bestemmelserne i § 846 om tiltaltes tilstedeværelse under domsforhandlingen og § 848, stk. 2, om pligten til at gøre tiltalte bekendt med forklaringer, der er afgivet under hans fjernelse fra retssalen, forstås med den begrænsning, der er en naturlig følge af vidneanonymiteten.«

Mindretallet udtalte:

»Det må i retsplejeloven anses forudsat, at tiltalte til varetagelse af sine interesser har adgang til personlig at blive bekendt med ikke blot indholdet af afgivne vidneforklaringer, jfr. § 848, stk. 2, men også til bedømmelse heraf med vidnernes identitet. Idet disse dommere ikke finder, at retsplejelovens § 173, stk. 2, eller andre af lovens bestemmelser afgiver hjemmel til fravigelse af denne grundlæggende regel, stemmer de . . .«

Højesterets dom er kommenteret af højesteretsdommer Palle Kiil i Ugeskrift for Retsvæsen 1984 B, s. 289 ff. Kommentaren er optaget som bilag 2 til det foreliggende lovforslag.

Det oplyses i kommentaren, at der også af flertallets dommere blev udtrykt tvivl om resultatet og om hensigtsmæssigheden af den anvendte fremgangsmåde, og at ingen af flertallets dommere uden betænkelighed har accepteret den anvendte fremgangsmåde, idet såvel principielle som prakti-